

CASE-STUDY

Etcetera 100

BETREFT:

besmet nummer performance magazine Etcetera 100

SYMPTOMEN:

aangetaste teksten, geïnfecteerd door kunstenaarscollectief C&H. Mogelijke gevolgen: irritatie, agressie, een langzamere lectuur, een moeizame opname van de inhoud. In zwaardere gevallen een gevoel van uitsluiting en paranoia, een plotse afkeer en afwijzing. In extreme gevallen kan zich ook een omgekeerde reactie voordoen: enthousiasme, creatieve leeslust, nieuwe ontdekkingen. Sommige lezers creëerden uit het materiaal hun eigen teksten en wereld.

ANALYSE:

Het Etcetera 100-nummer was een experiment in besmetting. 'Besmetting' werd in de teksten omschreven als een metafoor voor een praktijk die bewust zoekt naar het verlies aan controle over de manier waarop betekenissen zich construeren. Kunstenaars laten hun praktijk besmetten en geven hierdoor hun 'alleswetende' rol op: ze creëren een zichzelf organiserend organisme dat autonoom functioneert, muteert en tot nieuwe betekenissen komt. Voor de lezer-consument betekent dit dat hij in een risicozone terecht komt. Het product dat hij denkt te kennen, waar hij bepaalde verwachtingen tegenover koestert, blijkt niet langer aan zijn esthetische, ethische, literaire en artistieke criteria te voldoen.

Voor Etcetera is het belangrijk om te zoeken naar een consequent samengaan van vorm en inhoud. Etcetera 100 was op dit vlak een extreem voorbeeld. Niet alleen omdat we het hele nummer in handen legden van de kunstenaar (C&H), maar ook omdat we het gevoel van controleverlies dat in de teksten over het computervirus en aids, over de nomadische praktijken in de hedendaagse kunst, over biotechnologie en laboratoriumpraktijken, tastbaar wilden doortrekken naar onze eigen werking.

Etcetera 100 stelde de taal in vraag, als betekenisdrager: wat gebeurt er als het systeem waarin we onnadenkend al ons geloof investeren, als onze directe toegang tot de werkelijkheid, en tot een begrip van samenhang tussen de dingen, ineens zijn transparantie verliest? Wat gebeurt er als die materiële gedrukte inktdeeltjes op het papier er nog wel herkenbaar uitzien, maar op het eerste zicht alleen nog naar zichzelf verwijzen? Als er alleen nog maar dragers overblijven, maar de be-

tekenis bij elke stap opnieuw moet worden gereconstrueerd? Etcetera 100 was een oefening in weerstandigheid, mogelijk ook in creativiteit, maar ook in tolerantie. Het stelde onze vooronderstellingen in vraag: het feit dat we verwachten dat taal ons op een directe manier vertelt wat er gezegd moet worden, het feit dat we niet willen gehinderd worden in onze receptie, het feit dat we taal het liefst nog ongecompliceerd bekijken als een directe toegang tot de wereld.

Taal, beelden, computerdata, cijfers en andere codesystemen zijn de dragers van onze werkelijkheid, ze maken haar inzichtelijk en consulteerbaar, manipuleerbaar en transparant. Door deze codesystemen zijn we in staat om de werkelijkheid af te bakenen en in te dijken, om haar dicht te pleisteren met zekerheden, haar te consumeren. Het virus maakt die directe doorstroming onmogelijk: het hindert het functioneren en maakt de dragers van al die betekenis zichtbaar. Het toont de onmacht van al die verborgen transportbanden, geconstrueerde feiten en zekerheden. Het toont de banale 1-tjes en 0-letjes achter de fantastische computerfabulaties, het toont het stotteren van de taal zodra er één of twee van haar elementen worden gegijzeld, het onvermogen van de wetenschap om werkelijk tot zekerheden te komen.

Het is symptomatisch voor een samenleving die alles in het werk stelt om haar eigen functionaliteit in evenwicht te houden, dat het computervirus wordt beschouwd als één van de grote gevaren voor haar geestelijk evenwicht: dat de verstoring van de datadoorstroming wordt geïnterpreteerd als een regelrechte aanval, als een oorlogsverklaring aan onze zekerheden. Hetzelfde geldt voor de taal: die moet steeds duidelijker worden, hyperreëel en compleet begrijpelijk, recupereerbaar zonder restzones. Taal is niet enkel drager, maar ook actiemiddel en initiator. Taal is de machinerie waarmee we de samenleving naar onze hand zetten. Etcetera 100 stelde dit mechanisme heel even in vraag. Door een alternatieve manier van lezen mogelijk te maken, door de taal opnieuw zichtbaar te maken, door de lezer mee te trekken in het spel.

EXPERIMENT GESLAAGD?

De talrijke reacties op het Etcetera 100-nummer duiden dat de boodschap misschien wel is overgekomen, maar niet overal even goed verteerd. Voor hen die er niet aan toekwamen de teksten te lezen, en dus ook de zin van het experiment niet konden appreciëren: alle teksten zijn in onbesmette versie te lezen op www.e-tcetera.be

de redactie